

हवामान (*अंश सेल्सियसमध्ये)

उपग्रह इन्सॅट ३ 'अ'चे छायाचित्र. तारीख ६ फेब्रुवारी १७

उद्या	तापमान*	वातावरण
नगर	३६.०/१२.०	स्वच्छ आकाश
औरंगाबाद	३३.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
अमरावती	३४.०/१४.०	स्वच्छ आकाश
अकोला	३४.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
उस्मानाबाद	३४.०/१५.०	स्वच्छ आकाश
भंडारा	३०.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
धुळे	३२.०/१७.०	स्वच्छ आकाश
मुंबई	३४.०/१८.०	स्वच्छ आकाश
कोल्हापूर	३४.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
रत्नागिरी	३४.०/१९.०	स्वच्छ आकाश
लातूर	३५.०/२०.०	स्वच्छ आकाश
बीड	३३.०/१५.०	स्वच्छ आकाश
जालना	२९.०/०९.०	स्वच्छ आकाश
जळगाव	३३.०/१३.०	स्वच्छ आकाश
पुणे	३१.०/१२.०	स्वच्छ आकाश
सातारा	३३.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
सांगली	३४.०/१५.०	स्वच्छ आकाश
सोलापूर	३५.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
वेंगुर्ला	३४.०/२०.०	स्वच्छ आकाश
नाशिक	३५.०/१४.०	स्वच्छ आकाश
नांदेड	३४.०/१५.०	स्वच्छ आकाश
नागपूर	३४.०/१५.०	स्वच्छ आकाश
परवा	तापमान	वातावरण
नगर	३५.०/१४.०	स्वच्छ आकाश
औरंगाबाद	३३.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
अमरावती	३३.०/१४.०	स्वच्छ आकाश
अकोला	३५.०/१५.०	स्वच्छ आकाश
उस्मानाबाद	३४.०/१५.०	स्वच्छ आकाश
भंडारा	३३.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
धुळे	३२.०/१७.०	स्वच्छ आकाश
मुंबई	३४.०/१७.०	स्वच्छ आकाश
कोल्हापूर	३३.०/१७.०	स्वच्छ आकाश
रत्नागिरी	३४.०/१९.०	स्वच्छ आकाश
लातूर	३५.०/२०.०	स्वच्छ आकाश
बीड	३३.०/१७.०	स्वच्छ आकाश
जालना	२९.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
जळगाव	३३.०/१७.०	स्वच्छ आकाश
पुणे	३२.०/१५.०	स्वच्छ आकाश
सातारा	३४.०/१७.०	स्वच्छ आकाश
सांगली	३४.०/१५.०	स्वच्छ आकाश
सोलापूर	३५.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
वेंगुर्ला	३४.०/१९.०	स्वच्छ आकाश
नाशिक	३५.०/१६.०	स्वच्छ आकाश
नांदेड	३५.०/१७.०	स्वच्छ आकाश
नागपूर	३४.०/१७.०	स्वच्छ आकाश

कृषी सल्ला डॉ. रामचंद्र साबळे

मुळ्याच्या पुसा देशी, पुसा केतकी या उत्तम जाती आहेत. सपाट वाफ्यात मुळ्याची लागवड करण्यापूर्वी हेक्टरी २० गाड्या शेणखत मिसळावे. हेक्टरी २० किलो नत्र, २० किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट आणि ८० किलो स्फुरद खत सपाट वाफ्यातील मातीत मिसळावे. हेक्टरी ८ ते १० किलो बियाणे लागते. बियाची लागवड करण्यापूर्वी प्रक्रिया करावी. लागवड ३० x १५ सेंटिमीटर अंतरावर करावी आणि पाणी द्यावे.

प्रक्रिया

? सुधारित पद्धतीने गूळ उत्पादन कसे करावे?

- जयवंत जगताप, गारगोटी, जि. कोल्हापूर

- ऊसतोडणीनंतर ६ ते १२ तासांच्या आत उसाचे गाळप करावे; अन्यथा चोथ्याचे प्रमाण वाढते, रसाची प्रत खालावते, रसाचा उताराही कमी मिळतो. गुळाच्या प्रतीवर अनिष्ट परिणाम होतो.
- ऊस गाळपासाठी आडव्या तीन लाट्यांचा, स्वच्छता आणि सुरक्षेच्या दृष्टीने गिअर बॉक्स असलेल्या चरक्याची निवड करावी.
- गुन्हाळासाठी चरक्याची गाळपक्षमता ६५ ते ७० टक्क्यांपर्यंत असावी. गाळप वाढल्यास सूक्ष्म कचऱ्याचे प्रमाण वाढते, रसातील सुक्रोजचे प्रमाण वाढते; परंतु खनिजे आणि ग्लूकोजचे प्रमाण कमी होते, त्यामुळे गुळाचे औषधी महत्त्व कमी होते.
- उसाच्या रसात फिनॉलिक द्रव्य असतात. या द्रव्यांचा लोखंडाशी संबंध आल्यास त्याचा गुळाच्या रंगावर विपरीत परिणाम होतो म्हणून रसाचा लोखंडाशी संपर्क टाळावा.
- स्वच्छ आणि आरोग्यपूर्ण वातावरणात गूळ तयार करण्यासाठी स्टेनलेस स्टील चरक्याचा वापर करावा.
- द्विस्तरीय पद्धतीच्या गाळणीतून रस चांगला गाळून घेऊन 'फूड ग्रेड'चे प्लॅस्टिक अथवा स्टीलच्या नळीतून मंदानात घ्यावा. मंदानातील स्वच्छ रस पंपाच्या साहाय्याने प्लॅस्टिकच्या अथवा स्टीलच्या साठवण हौदात स्थिरीकरणासाठी ठेवावा.
- हौदातून स्वच्छ रस नायलॉनच्या गाळणीतून गाळून तो काहिलीत पुढील प्रक्रियेसाठी घ्यावा.
- रस उकळण्यासाठी सुधारित काहिलीचा वापर करावा. या काहिलीच्या वापरामुळे गूळ प्रक्रियेसाठी साधारणपणे १६ टक्के कमी कालावधी लागतो. इंधनामध्ये १५ टक्क्यांची बचत होते.
- रस उकळण्यासाठी कोल्हापूर पद्धतीचे चिमणी चुलाण वापरावे. चुलाणावरून काहिल उतरण्यासाठी 'फ्रेम-चाके-रूळ' यांचा समावेश असलेली यांत्रिक पद्धत वापरावी.

☎ : ०२३१- २६५१४४५

प्रादेशिक ऊस आणि गूळ संशोधन केंद्र, कोल्हापूर

औषधी वनस्पती

? शतावरी लागवड कशी करावी?

- प्रकाश पठारे, वडगाव, जि. पुणे

शतावरीची लागवड वर्षभर करता येते. लागवडीसाठी पोयट्याची वाळूमिश्रित जमीन निवडावी. लागवडीपूर्वी जमिनीत पुरेसे शेणखत मिसळावे. बियांपासून याची लागवड करावी. लागवड १.५ मीटर बाय एक मीटर या अंतराने करावी. पिकाची पहिली काढणी दीड ते दोन वर्षांनी करावी. फेब्रुवारी- मार्च महिन्यात काढणी केली असता सुकवणी सोपी होते. काढणीनंतर मुळे धुऊन घ्यावीत. मुळावरची साल काढून आतली शीर काढावी. नंतर त्याचे १० ते १५ सें. मी. लांबीचे तुकडे करावेत. हे तुकडे सावलीत वाळवावेत.

☎ : ०२४२६- २२४३२९२

औषधी व सुगंधी वनस्पती संशोधन योजना, महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ, राहुरी

झुनोटिक आजारांपासून काळजी घ्या...

डॉ. राहुल सूर्यवंशी, डॉ. विकास वासकर

पाळीव प्राण्यांपासून मानवाला होणारे आजार म्हणजेच 'झुनोटिक' आजार. जागतिक आरोग्य संघटनेच्या संशोधनाआधारे असे लक्षात आले आहे, की मानवाला संक्रमित करणाऱ्या ६० टक्के आजारांपैकी, तसेच नव्याने उद्भवणाऱ्या एकूण रोगांच्या ७५ टक्के आजार हे प्राण्यांपासून होतात. यामध्ये क्षयरोग, रेबीज, ब्रुसेल्लोसिस, सांसर्गिक काळपुळी, सिटाकोसिस, क्यू फीवर, लेप्टोस्पायरोसिस, साल्मोनेल्लोसिस, लिस्टेरीओसिस, जपानी मेंदूज्वर इ. महत्त्वाच्या आजारांचा समावेश आहे. यातील काही आजार हे दूषित पशुजन्य खाद्यपदार्थांच्या सेवनामुळे होतात. काही आजार हे आजारी प्राण्यांच्या प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष संपर्कात राहिल्यामुळे होतात. प्राण्यांपासून मनुष्यास होणारे आजार हे जिवानूजन्य, विषानूजन्य, कवकजन्य किंवा परजीवीजन्य असू शकतात.

मानवास आजारांचा संसर्ग होण्याची कारणे :

- प्राण्यांशी प्रत्यक्ष शारीरिक संपर्क : उदा. रेबीज, स्कॅबीज, सांसर्गिक काळपुळी.
- हवेद्वारे : उदा. क्षयरोग, क्यू फीवर, बर्डफ्लू.
- अन्नावाटे : उदा. साल्मोनेल्लोसिस, लिस्टेरीओसिस, इ. कोयल, ओ. १५७ एच. ७ चा संसर्ग.
- कीटकांद्वारे : उदा. प्लेग, कॉलरा, मलेरिया.
- दूषित वस्तूंचा वापर : उदा. डीप्टेरिओसिस, टायफॉइड ताप, त्वचारोग.
- अस्वच्छ हात व बोट : उदा. स्टाफायलोकोकोसिस, स्ट्रेप्टोकोकोसिस, कोलायबॅसिलोसिस, साल्मोनेल्लोसिस.
- वन्य प्राणी व पक्ष्यांचा संपर्क : उदा. के.एफ.डी., सिटाकोसिस, मंकी पॉक्स.
- ससा, उंदीरवर्गीय प्राणी व गोगलगाय यांचा संपर्क : उदा. प्लेग, लेप्टोस्पायरोसिस, ब्रुसेल्लोसिस, क्यू फीवर, फसिलीओसिस.

व्यवसायानिमित्ताने प्राणी किंवा प्राणिजन्य पदार्थांच्या संपर्कात येणाऱ्या व्यक्तींचे वर्गीकरण :

- शेती व्यावसायिक : शेतकरी, शेतमजूर, पशुवैद्यक, प्राणी निरीक्षक, प्राण्यांची वाहतूक करणारी माणसे, जी घरी किंवा व्यवसायाच्या ठिकाणी प्राण्यांच्या संपर्कात येतात. संभावित रोग : लेप्टोस्पायरोसिस, ब्रुसेल्लोसिस, सांसर्गिक काळपुळी, गोजातीय क्षयरोग.
- प्राणिजन्य पदार्थांच्या निर्मितीत सहभाग असणारे : खाटीक, प्राणी निरीक्षक, कत्तलखान्यात काम करणारे, शीतकरण किंवा अन्नप्रक्रिया उद्योगात काम करणारे. संभावित रोग : टूलरेमिया, सांसर्गिक काळपुळी, धनुर्वात.
- जंगलात काम/ वास्तव्य करणारे : वन्यजीव कार्यकर्ते, जंगलात राहणारे आदिवासी, शिकारी, निसर्गप्रेमी, पर्यटक, प्रकल्प बांधकामातील मजूर. संभावित रोग : रेबीज, के.एफ.डी.
- मनोरंजन क्षेत्र : यात पाळीव प्राणी विक्रेते व पाळीव प्राणी मालक, तसेच त्यांच्या कुटुंबातील सदस्य, प्राणी संग्रहालयातील कर्मचारी, पर्यटक व पशुवैद्यकांचा समावेश होतो. संभावित रोग : सिटाकोसिस, लेप्टोस्पिरोसिस, साल्मोनेल्लोसिस, लिस्टेरीओसिस.
- क्लिनिकल/ प्रयोगशाळा संबंधित : प्राणी व माणसांचे डॉक्टर्स, नर्सेस, तसेच वैद्यकीय तपासणी व नमुना पडताळणीत सहभागी असणारे कर्मचारी. संभावित रोग : ब्रुसेल्लोसिस, सांसर्गिक काळपुळी, क्षयरोग.
- रोग परिस्थिती विज्ञान संबंधित : माणसांचे डॉक्टर्स, पशुवैद्यक, इतर आरोग्य कर्मचारी जे आजारी प्राणी किंवा मनुष्याच्या संपर्कात येतात, रोगपरिस्थितीच्या तपास यंत्रणेत काम करतात. संभावित रोग : जपानी मेंदूज्वर, यलो फीवर
- आणीबाणी : निर्वासित, प्रकल्पप्रस्त, यात्रेकरू. संभावित रोग : प्लेग, लेप्टोस्पायरोसिस

प्राणिजन्य आजारांचे नियंत्रण व प्रतिबंध :

- विविध महत्त्वपूर्ण प्राणिजन्य आजारांसाठी मनुष्य तसेच प्राणी समूहावर नियमित निरीक्षण ठेवावे. रोगास कारणीभूत ठरणाऱ्या वाहक (कीटक, उंदीरवर्गीय प्राणी, गोगलगाय इ.) आणि नैसर्गिक अनुकूल वातावरणीय बदलांवर नजर ठेवावी. त्यामुळे वेळेवर उपाययोजना करून प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करता येते.
- आजारी जनावरांना इतर निरोगी जनावरांपासून वेगळे ठेवावे. आजारी जनावरांची देखभाल करणाऱ्या मजुरांनी प्रतिबंधात्मक काळजी घ्यावी.
- जनावरे बांधण्याची जागा नियमित स्वच्छ ठेवावी, निर्जंतुकीकरण करावे.
- प्राणी तसेच संपर्कातील माणसांचे वेळेवर विविध संसर्गजन्य रोगांच्या नियंत्रणासाठी रोगप्रतिबंधात्मक लसीकरण करणे.
- प्राणिजन्य पदार्थांपासून निर्माण करण्यात येणाऱ्या विविध अन्नपदार्थांच्या प्रक्रियेदरम्यान एच.ए.सी. सी.पी. किंवा आय.एस.ओ. १००० यांसारख्या मानक पद्धतीचा अवलंब करावा, ज्यामुळे अन्नपदार्थ स्वच्छ व निरोगी राहतात, ग्राहकांच्या स्वास्थ्यावर विपरीत परिणाम होत नाही.

☎ : डॉ. राहुल सूर्यवंशी : ९६७३०२४०९१
(पशुवैद्यकीय सामूहिक स्वास्थ्य विभाग, पशुवैद्यकीय व पशुविज्ञान महाविद्यालय, उदगीर, जि. लातूर)